

Riigikontrolli audit

Liiklusohutus maanteedel ja raudteel

Kuidas vähendatakse liikluses hukkunute ja raskesti vigastatute arvu?

Silver Jakobson
Auditijuht

Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjon

14.02.2024

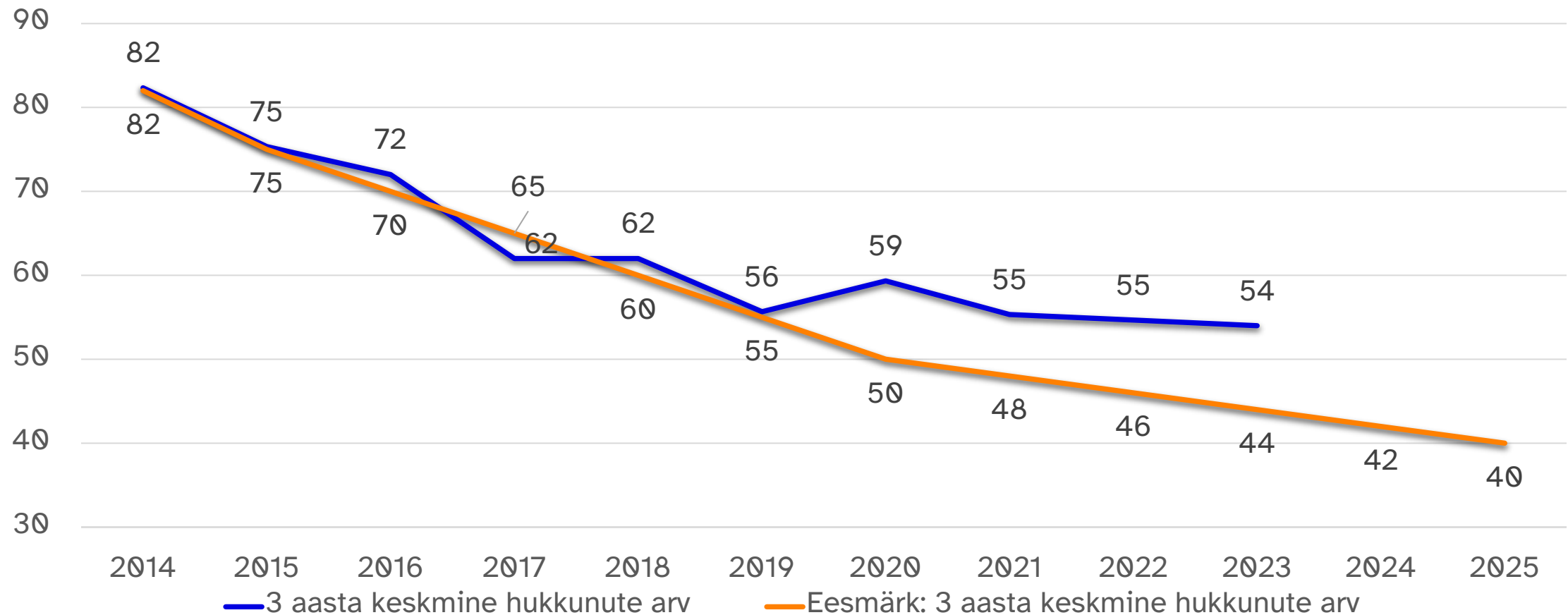


Auditi fookuses

1. Kas liiklusohutuse eesmärkide saavutamiseks on välja selgitatud mõjusad tegevused ja kuivõrd on liikluskeskkonna tegevused aidanud liiklusohutust parandada?
2. Kas liiklusjuhtimiseks maanteel ja raudteel on infoturbemeetmed planeeritud ja rakendatud, kas nende rakendamist on kontrollitud ja tuvastatud puudused parandatud?



Liiklusõnnetustes kolme aasta keskmine hukkunute arv aastatel 2014–2022 võrreldes liiklusohutusprogrammi eesmärkidega



Mõjusaimateks hinnatud tegevused liiklusohutusprogrammi tihtipeale ei jõua

- Oluliste ja kiire mõjuga tegevuste loetelu koostamiseks on Transpordiamet nii 2018. kui ka 2022. aastal kokku kutsunud töörühma. 2018. aastal pakuti välja 9 ja 2022. aastal 14 prioriteetset tegevust.
- Välja pakutud tegevusi tehakse vähendatud mahus või nende rakendamiseni lähiaastatel ei jõuta.
- Liiklusõnnetuses **hukkunute kolme aasta keskmist ei ole suudetud viimastel aastatel vähendada.**



Maanteedel ohutuse tõstmise tegevuste planeerimist tuleks parandada

- Liiklusohutusprogrammi (LOP) elluviimise kava koostamise käigus ei pea tegevuste elluviijad põhjendama tegevuse vajalikkust ega kirjeldama, kuidas tegevus panustab LOPi eesmärgi saavutamisse.
- Paljude LOPi elluviimise kavasse lisatud tegevuste maksumused ei ole hinnatud ega teada.
- Tegevuse LOPi elluviimise kavast väljaarvamisel või mahu vähendamisel ei hinda Transpordiamet ega tegevuse eest vastutaja selle mõju LOPi eesmärkidele.



Maanteedel liiklusohutuse tegevuste elluviimine sõltub lisaraha saamisest

- Kokku on hinnatud, et LOPi tegevuste elluviimiseks aastatel 2024 ja 2025 on **puudu vähemalt 25,8 miljonit eurot**.
- Lisarahast sõltuvad näiteks teelõigu keskmise kiiruse automaatkontrolli rakendamine, videovõimekusega kiirusemõõteseadmete hankimine.



Liiklusohutlike kohtade ümberehitus Valga-Uulu maanteel, Arvo Meeks, Lõuna-Eesti Postimees, Scanpix Baltics.

Puudub info maanteedel liiklusõnnetuses saadud vigastuse raskusastme kohta

- Liiklusõnnetuste puhul ei ole võimalik eristada kergete ja raskete vigastustega lõppenud liiklusõnnetusi juhtumipõhiselt.
- Tegevuste efektiivseks planeerimiseks, näiteks liiklusohutlike kohtade ümberehituseks või liiklusjärelvalveks, on oluline saada rohkem andmeid vähemalt nende õnnetuste kohta, mis on raskete tagajärgedega.

Raudteedel kiiruse tõstmiseks on vaja parandada ületuskohtade turvalisust

- Avaliku raudteeinfrastruktuuri arendamist suunavas tegevuskavas 2021–2028 on eesmärgiks võetud tõsta raudteedel Tallinna-Tartu, Tapa-Narva, Riisipere-Haapsalu ja Rapla-Lelle suunal kiirus kuni 160 km/h, mis seab täiendavaid nõudeid raudteeohutusele.
- Eesti Raudtee ASi hinnangul suudetakse küll raudtee ülesõidukohtade nõuded täita aastaks 2028, kuid raudtee ülekäigukohtadel alles 2033. aastaks.
- **Aastaks 2025 tellitud uued rongid ei saa sõita kiiremini kui 140 km/h enne, kui raudtee ülesõidu- ja ülekäigukohad ohutumaks muudetakse.**



Viljandi-Pärnu mnt ülesõit, Elmo Riig, Sakala, Scapix Baltics.

Senisest enam tuleb teadvustada võimalikke küberriske, sest nende realiseerumine võib liikluses kaasa tuua tõsised tagajärjed

- Nii maanteedel kui ka raudteedel on liiklusjuhtimissüsteemide infoturbemeetmeid planeeritud ja rakendatud, kuid on riske, mille vähendamiseks tuleb teha veel pingutusi.
- Riigikontrolli arvates peaks nii Transpordiamet kui ka Eesti Raudtee AS võrgu- ja infosüsteemide riskianalüüsides rohkem läbi mõtlema, millised võiksid olla potentsiaalsed küberintsidendi tagajärjed.

Soovitused kliimaministrile (1)

- Hinnata ja sisustada koostöös liiklusohutusprogrammi (LOP) tegevuste eest vastutajatega programmi elluviimise kava tegevuste soovitavad mõjud, lisada programmi vaid eeldatava mõjuga tegevused ning koostada tegevuste rahastamise kava, mis sisaldaks iga tegevuse maksumust.
- Muuta LOPi eesmärk tegelikele võimalustele vastavaks.

Soovitused kliimaministrile (2)

- Analüüsida, kui palju maksab raudtee tehnokasutuseeskirjaga seatud raudteeülekäigukohtade kasutuselevõtt kiiruste tõstmisel kuni 160 km/h ning kas investeeringud on võimalik ellu viia kiiremini kui aastaks 2033; ning planeerida selleks koostöös raudteetaristu ettevõtjatega vajalik rahastus.
- Muuta vajaduse korral avaliku raudteefrastrukturi arendamist suunava tegevuskava eesmärgid tegelikele võimalustele vastavaks.

Soovitused Transpordiameti peadirektorile (1)

- Hinnata tegevuste mahtude vähendamisel ning tegevustest loobumisel koostöös tegevuste eest vastutajatega võimalikke mõjusid liiklusohutusele ning
- esitleda tulemusi Vabariigi Valitsuse liikluskomisjonis, kes saab hinnangu alusel vajaduse korral alatatada eesmärgi sihttasemete muudatuse.

Soovitused Transpordiameti peadirektorile (2)

- Koostada võrgu- ja infosüsteemide riskianalüüs, mis hõlmab teele paigaldatud seadmetele ja liiklusjuhtimissüsteemile avalduvate küberriskide käsitlemist.
- Veenduda liiklusjuhtimiseks kasutatavate seadmete ja infosüsteemide ründekindluses.

Soovitus Riigi Infosüsteemi Ameti peadirektorile

- Kaaluda, kas töötada raudteedel ja maanteedel liikluse eest vastutajatele välja küberõppuste stsenaariumid.